

KONFERENCJA ART LINE, GDAŃSK 2013: SZTUKA W PRZESTRZENI PUBLICZNEJ – NIE TYLKO FESTIWAL?

Konteksty, przestrzenie i zamówienia

Martin Schibli, *Co sprawia, że sztukę w przestrzeni publicznej tak trudno pokochać?*

Schibli mówić będzie o założeniach dotyczących sztuki w przestrzeni publicznej w konkretnych kontekstach historycznych, kulturalnych i geograficznych, oraz sposobach budowania dialogu z widzem. Punkt wyjścia stanowić będzie sytuacja w Szwecji, jednak uwzględnione zostaną także istotne różnice kulturowe występujące między wybranymi krajami. Oprócz tego, Schibli dokona porównania dzieł wykonanych na oficjalne zamówienie oraz tych stworzonych oddolnie przez mieszkańców miasta. To te ostatnie wydają się cieszyć największym zainteresowaniem.

Dominik Lejman, *Prawo do powierzchni*

Mój wykład będzie oparty przede wszystkim o własne doświadczenia z działań w przestrzeni publicznej i moje rozumienie roli, jaką może w niej pełnić artysta w odróżnieniu od wszechobecnego przekazu komercyjnego. Interesuje mnie prawo artysty do bycia „powierzchniowym” i niesprzedawania niczego w przekazie, nawet własnej prawdy o życiu, publicystycznego komentarza czy filozofii. Właśnie to odróżnia go w przestrzeni publicznej od przekazu komercyjnego.

Michał Bieniek, *Kurator-zleceniodawca: od kontekstu i medium do kuratorskiej i organizacyjnej „porażki”*

Przedstawię jedną z ról pełnionych potencjalnie przez kuratorów organizujących projekty, działania i wydarzenia, tj. rolę zleceniodawcy w inicjatywach w przestrzeni publicznej lub w ramach pozainstytucjonalnych. Omówię wagę kontekstu w takich działaniach posługując się wybranymi przykładami prac powstałych w ramach kolejnych edycji SURVIVAL Art Review we Wrocławiu. Następnie porównam te prace z projektami, które napłynęły do SURVIVAL, lecz zostały odrzucone. W ten sposób pragnę zaznajomić słuchaczy z kryteriami i logiką podejmowanych wyborów. Wspomnę także o kuratorskich i organizacyjnych porażkach, oraz rozwinę kontekst tych wypadków przy pracy, z których część można było przewidzieć (i im zapobiec), innym zaś nie. Opowiem także o mniej lub bardziej zamierzonych prowokacjach oraz roli, jaką odegrała (bądź nie odegrała) w nich sztuka.

Gospodarka, finansowanie i instytucje

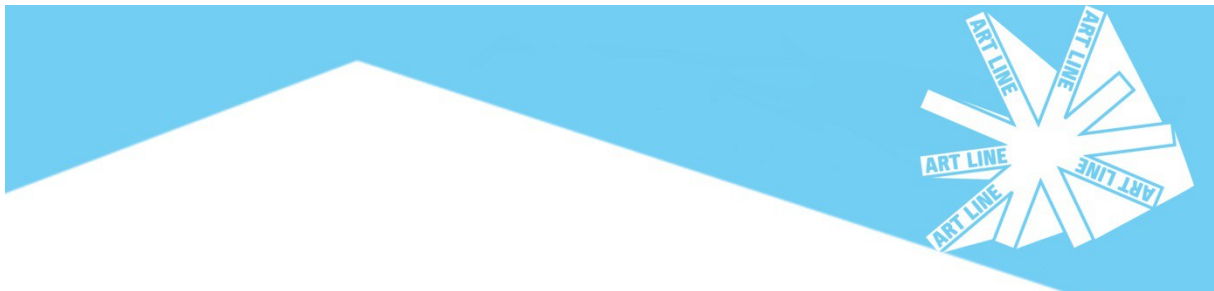
Kuba Szreder, *Ekonomia polityczna publicznych projektów artystycznych*

W prezentacji podejmę analizę struktury publicznych projektów artystycznych w oparciu o perspektywę rozszerzonej ekonomii politycznej. Będzie to dla mnie punkt wyjścia do badań

Projekt jest współfinansowany ze środków
Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego

ART LINE jest międzynarodowym projektem artystyczno-kulturalnym, współpracującym pomiędzy 14 partnerami z 5 różnych krajów w basenie Morza Bałtyckiego (Polski, Szwecji, Niemiec, Kaliningradu i Litwy).

nad aparatem organizacji projektów artystycznych decydującym o charakterze większości tego typu przedsięwzięć. Wątek ten rozwinę w szerszym kontekście społecznym i gospodarczym związanym z relacjami (symbolicznej) produkcji typowej dla „nowego ducha kapitalizmu”. Przy takim trybie ekonomicznym, projekt i sieć odgrywają istotną rolę w tworzeniu kontaktów, łączeniu sił, gromadzeniu zasobów i wykorzystaniu istniejących możliwości. Zamierzam poddać krytyce relacje między globalnym obiegiem sztuki, instytucjami zamawiającymi projekty artystyczne, zapraszającymi do nich artystami, lokalnymi scenami artystycznymi, najbardziej zaangażowaną publicznością i innymi grupami odbiorców. Oprócz tego przyjrę się uważnie podziałowi pracy (symbolicznej, technicznej, administracyjnej, emocjonalnej), prześledzę przepływ zasobów i hierarchie decydujące o dokonywanych zamówieniach. Skoncentruję się zwłaszcza na rozdziale między mobilnymi i niemobilnymi (ludźmi, społecznościami, wytwórcami) jako na istocie powielania niesprawiedliwości społecznej w sieciach produkcji artystycznej. Poświęcę także szczególną uwagę osobliwościom, ryzyku i wyzwaniom towarzyszącym zamówieniom dotyczącym dzieł w przestrzeni publicznej (niemal) na peryferiach światowego kapitalizmu.

Michaela Crimmin, *Sztuka dla wszystkich? Obserwacja, partycypacja, współdziałanie i sprzeciw we współczesnej praktyce artystycznej*

Hasło „sztuka dla wszystkich” stało się okrzykiem bojowym na całym świecie. Na przykład slogan Arts Council England brzmi „Great Art for Everyone” [„Dobra sztuka dla wszystkich”]. Na pierwszy rzut oka jest to godna pochwały misja głównego dysponenta funduszy rządu brytyjskiego przeznaczonych na sztukę, jednak jakie naprawdę ma ona znaczenie w świetle kulturowej różnorodności oraz ogromnego zróżnicowania ekonomicznego, edukacyjnego, itp. między ludźmi przemierzającymi obszar, który nazywamy przestrzenią publiczną?

W oparciu o kilka przykładów prestiżowych realizacji – takich jak tzw. czwarty filar na Trafalgar Square w Londynie; projekt Jeremy’ego Dellera *It Is What It Is, Conversations about Iraq*; praca Joanny Rajkowskiej na zamówienie brytyjskiego miasta Peterborough; oraz festiwal „48 Degrees Celcius” w New Delhi – prezentacja podejmie wątek praktyk artystycznych bazujących na różnorodnych sposobach zwiększania poziomu uczestnictwa w działaniach w przestrzeni publicznej. Każda z wymienionych inicjatyw korzystała ze wsparcia instytucjonalnego. Czy artyści mogli swobodnie podążać własną drogą stymulując dialog i zaangażowanie? Do jakiego stopnia doświadczenie to okazało się istotne dla „publiczności”? Sukces, a także jakikolwiek kompromis dają się oceniać tylko w konkretnych przypadkach, jednak zebranie odmiennych przykładów ma tu na celu zobrazowanie szeregu wartości, jakie sztuka w przestrzeni publicznej wnosi, jeśli nawet nie w życie wszystkich, to przynajmniej konkretnych odbiorców.

Projekt jest współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego

ART LINE jest międzynarodowym projektem artystyczno-kulturalnym, współpracującym pomiędzy 14 partnerami z 5 różnych krajów w basenie Morza Bałtyckiego (Polski, Szwecji, Niemiec, Kaliningradu i Litwy).

Dialog, konflikt, kontekst miejsca i rola artysty

Julia Draganović, Uwagi o sztuce w przestrzeni publicznej w kontekście czasu

Biorąc za punkt wyjścia własne doświadczenia jako kuratorki Międzynarodowej Nagrody Sztuki Partycypacyjnej przyznawanej we włoskiej Bolonii, Draganović opowie o korzyściach, ograniczeniach i zagrożeniach związanych z czasowymi interwencjami artystycznymi w przestrzeni publicznej. Omawiane przykłady obejmują projekty publiczne o charakterze badawczym i procesualnym, jak również tymczasowe instalacje. Stworzenie dzieła *site-specific* (rozumianego jako odzwierciedlenie nie tylko fizycznych, architektonicznych i geograficznych właściwości danej lokalizacji, ale też sytuacji społecznej osób zamieszkujących dane miejsce i jego okolice) to wyzwanie, któremu w inny sposób, i z innymi korzyściami oraz ograniczeniami, stawiają czoła artyści miejscowi i artyści gościnni, wkraczający na dany obszar jako obcy, a nawet intruzy. Choć trudno ustalić kryteria oceny sukcesu czy też, co bardziej ambitne, zrównoważoności nietrwałych prac i czasowych interwencji, z wyzwania tego nie zrezygnują łatwo instytucje dysponujące funduszami na tego rodzaju sztukę.

Julita Wójcik, Życie codzienne festiwalu

Realizuje projekty w szeroko pojmowanej przestrzeni publicznej. Od czerwca 2012 roku na Placu Zbawiciela w Warszawie stoi jej realizacja „Tęcza”. Praca była kilkakrotnie podpalana. Budzi nadal żywą dyskusję nad celowością tej formy sztuki w mieście i jej wpływu na odbiorców. Także w zeszłym roku wraz z Jackiem Niegodą namawiali na usypanie „Kopca nieznanego artysty i nieznannej artystki” pod Kopcem Kraka w Krakowie. Kopiec powstał, ale nie obyło się bez protestów radnych Podgórze, dzielnicy gdzie znajdował się kopiec, gdyż po trzech miesiącach dzięki ich staraniom musiał zostać rozebrany...

Agnieszka Wołodźko, Dyskutować, nie dekorować!

Moje wystąpienie będzie próbą spojrzenia na sztukę w przestrzeni publicznej z perspektywy praktyki określonej przez Suzanne Lacy jako *new genre public art*. Praktyka ta zakłada zupełnie nową rolę artysty. Jego celem nie jest już estetyzacja przestrzeni miasta lecz przywracanie jej charakteru sfery publicznej – miejsca debat, toczonych sporów i wymiany myśli. Zgodnie z tak pojętą rolą artysta nie jest już twórcą dzieł sztuki lecz „publicznym intelektualistą”, tworzącym kontr-propozycje dla ogarniętego szaleńcem konsumowania społeczeństwa. Swoje rozważania zilustruję przykładami działań podejmowanych przez trójmiejskich artystów począwszy od lat 90. oraz realizacjami własnymi.

Projekt jest współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego

ART LINE jest międzynarodowym projektem artystyczno-kulturalnym, współpracującym pomiędzy 14 partnerami z 5 różnych krajów w basenie Morza Bałtyckiego (Polski, Szwecji, Niemiec, Kaliningradu i Litwy).

Torun Ekstrand, *Jaka i gdzie jest sztuka w przestrzeni publicznej?*

W ramach międzynarodowego projektu Artline poddajemy analizie i podważamy koncepcję oraz granice sztuki w przestrzeni publicznej. Sztuka ta to na przykład posąg z brązu na głównym placu miasta, lecz czy za sztukę w sferze publicznej uznać można czasowe interwencje artystyczne lub projekty w przestrzeni wirtualnej? Instytucje sztuki i uczelnie artystyczne zaangażowane w inicjatywę Art Line wykorzystują rozmaite metody w celu badania problemów związanych z przestrzenią publiczną.

Art Line to trzyletni projekt skupiający czternaście instytucji partnerskich z Polski, Szwecji, Rosji, Litwy i Niemiec. W jego ramach artyści pokazują swoje projekty dotyczące nie tylko instytucji publicznych, lecz także poświęcone tematyce morskiej i transportowi promowemu między Szwecją i Polską. Ich działania przyjmują formę prac zlokalizowanych w przestrzeni internetu, na osiedlach mieszkaniowych, w centrach miast, jak również eksperymentów w laboratoriach technologicznych. Sztuka w przestrzeni publicznej ma w naszych krajach różne źródła i tradycje – czego zatem możemy nauczyć się od siebie nawzajem? Kto tak naprawdę kontroluje publiczne lub pół-publiczne przestrzenie w mieście?

Bettina Pelz, *Wizualne sejsmografy*

Czasowe wystawy w przestrzeni publicznej mają długą tradycję, a wzrastająca na całym świecie liczba festiwali wskazuje, że nie znaleziono jeszcze formatu alternatywnego. Wiele z tych festiwali ocenić można jako sejsmografy mierzące aktywność społeczno-kulturalną w przestrzeni publicznej, które reagują na nowe tendencje przestrzenne, relacje międzykulturowe i międzynarodowe, a także komplikują prosto pojmowane związki między kulturą demokratyczną, postawami obywatelskimi i sferą publiczną. W ramach wielu z organizowanych obecnie przedsięwzięć rozmaite przestrzenie publiczne wykorzystywane są jako miejsca ekspozycji dzieł. Nacisk na praktykę artystyczną pozostającą w związku z danym miejscem i jego formalnymi, społecznymi i metaforycznymi odniesieniami w takim samym stopniu dotyczy współczesnych potrzeb związanych z rozwojem miast, ekologią i zaangażowaniem obywateli, jak i ciągłego interdyscyplinarnego dialogu między sztuką, nauką i postępem technologicznym. Festiwalowe formaty, z którymi mamy do czynienia obecnie, funkcjonują niczym chwilowe miejsca kontaktu między różnymi obszarami składającymi się na sferę publiczną. Ich wielość wpływa na formowanie się przestrzeni publicznej, wartości i praktyki. Tymczasowe współdziałanie, zmienny portfel współpracowników, niestały obszar zainteresowań, elastyczne podejście i ograniczone trwanie – wszystko to zdaje się prowadzić do otwarcia przestrzeni publicznej i uwolnienia jej z instytucjonalnych okowów, a także podjęcia refleksji nad kondycją sztuki w przestrzeni publicznej i jej kulturowego znaczenia.

Projekt jest współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego

ART LINE jest międzynarodowym projektem artystyczno-kulturalnym, współpracującym pomiędzy 14 partnerami z 5 różnych krajów w basenie Morza Bałtyckiego (Polski, Szwecji, Niemiec, Kaliningradu i Litwy).